

Ročník: 104 | číslo: 8 | 25. února 2024 | Cena: 18 Kč

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Téma:

Česká hudba v církvi

EDITORIAL

Naše církve v Roce české hudby

Symbolicky v předvečer Roku české hudby - 17. října 2023 - uzavřela naše církev **Memorandum o spolupráci s Unii českých pěveckých sborů v roce 2024**.

Obsahem spolupráce je šíření duchovního a uměleckého odkazu díla Bedřicha Smetany a dalších jubilejních českých hudebních skladatelů na společných akcích v hlavním městě Praze i v dalších regionech naší vlasti. Naše církve takto umožní vystupovat pěveckým sborům sdruženým v Unii českých pěveckých sborů ve sborech naší církve a naopak ony budou moci vystupovat na akcích ČCŠH: „*K spolupráci vedla oba subjekty idea duchovní sounáležitosti v předávání poselství dobra, krásy a naděje všem generacím, které zprostředkovává právě hudba, neboť souvisí s kořeny naší státnosti, rozvojem společnosti, zápasy o její směřování v dobách těžkých i příznivých. Zachycuje hodnoty vlasti, domova, rodiny, jakož i duchovní a obecně citový život lidí.*“ (z textu Memoranda)

Z plánovaných akcí k Roku české hudby připomínáme: - koncert tří pěveckých sborů v Husově sboru v Lito- myšli v sobotu **11. května 2024**.

- slet historických spolků a dalších sborů z UČPS **8. - 9. června** v centru Prahy (vrchol projektu „Česko zpívá Smetanu“).

V sobotu 8. června od 13 hodin vystoupí historické spolky na piazzettě Národního divadla, poté se sbory odeberou v průvodu na Slovanský ostrov, kde vystoupí s několika skladbami; některé z nich dále uslyšíte v budově pražského Hlaholu. Součástí sobotního vyvrcholení oslav bude odpolední vystoupení sborů v chrámu sv. Mikuláše - kde na závěr zazní společná píseň Ktož jsú Boží bojovníci a státní hymna - a v Husově sboru v Dejvicích. Zde je doprovodí Symfonický orchestr Konzervatoře v Pardubicích. V programu zazní také Smetanova kantáta Česká píseň na slova vlasteneckého kněze Jana z Hvězdy.

Již v **pátek 7. června** se budou moci na základě Memoranda konat vystoupení pěveckých sborů v rámci Nocí kostelů i na jiných místech naší vlasti - taktéž pak v **neděli 7. července 2024** při našich bohoslužbách.

K dalším akcím připomínajícím jubilejní autory Roku české hudby náleží již XXII. Festival duchovní hudby v **pátek 5. července** od 16 hodin v chrámu sv. Mikuláše na Starém Městě. Vystoupí zde rovněž Sbor varhaníků a zpěváků ČCŠH, který uslyšíte i **6. července** při slavnostní bohoslužbě v Betlémské kapli...

Prožívaný čas Roku české hudby dává tedy možnost na každém místě otevřít naše sbory a nechat v nich rozže- znit krásu melodií i harmonií. **Zdeněk Kovalčík**

Obálka: Pixabay

ZE ŽIVOTA CÍRKVE

Podpis Memoranda o spolupráci v roce 600. výročí Jana Žižky

Patriarcha Tomáš Butta a ředitel Husitského muzea v Táboře Jakub Smrčka podepsali u příležitosti 600. výročí Jana Žižky memorandum o spolupráci. K podpisu došlo 12. února 2024 na setkání v budově ústředí Církve československé husitské v Praze.

Memorandum představuje badatelský projekt „Odezvy husitství a Jana Žižky v Církvi československé husitské“. Zaměřuje se na tři oblasti: architektura a umění, slavnosti v dobovém kontextu a literární dílo.

Na projektu se podílejí historici a teologové ČCŠH a další spolupracovníci. Výstupem budou odborné studie, které budou poskytnuty k uveřejnění Husitskému muzeu v Táboře, a také vytvoření kolektivní publikace (sborníku) vydané ČCŠH.

Memorandum navazuje na spolupráci při 600. výročí M. Jana Husa v roce 2015, jež probíhala i ve více oblastech a rovinách kraje, státu, mezinárodní i ekumenické.

Tematice Jana Žižky a husitství se věnuje i časopis Český zápas. Začátkem roku vyšla publikace bratra patriarchy „Cesty a zápasy české reformace. Historie – teologie – spiritualita“. Publikaci o husitství připravuje historik Bohdan Kaňák, měla by vyjít ještě před říjnovým výročním úmrtí Jana Žižky.

Patriarcha Tomáš Butta rovněž předal řediteli Husitského muzea Jakubu Smrčkovi pamětní medaili Jana Žižky.

Po podpisu memoranda se rozvinula diskuse o formách možné spolupráce mezi Církví československou husitskou a Husitským muzeem v Táboře. Během ní symbolicky zaznělo: „Jsme v proudu jedné řeky.“

red

Připomeňte si s námi bitvu u Sudoměře

Všichni příznivci a vyznavači naší husitské historie jsou srdečně zváni v sobotu 23. března k památníku Jana Žižky u obce Sudoměř. Tady se mezi rybníky Markovec a Škaredý odehrála bitva, ve které Žižka zaznamenal jedno ze svých prvních vojenských vítězství. Roku 1420 zde porazil se svým houfem, který čítal pouhých 400 bojovníků, vojsko strakonických johanitů a katolických šlechticů o síle 2000 mužů.

Tradičně se na tomto místě už několik desítek let na paměť této události schází tisíce lidí. V blízkosti Žižkova šestnáctimetrového monumetu z kamenných kvádrů se koná velký středověký trh a probíhá rekonstrukce památné bitvy. Letos se po mnoha letech uskuteční také husitská bohoslužba, kterou budou sloužit patriarcha Tomáš Butta, biskup plzeňské diecéze Lukáš Bujna a jáhen Samuel Vašin. Bohoslužba bude probíhat od 11.45 hodin.

Na celý den jste srdečně zváni. Určitě nebudete litovat! Zejména pro děti je rekonstrukce slavné bitvy velkým zážitkem. Je to skvělá podívaná i pro dospělé. Jezdci na koních i husitští bojovníci na vozové hradbě. Ti, kdo by snad měli zájem strávit v jižních Čechách více dnů, mohou přespát na husitské faře v Písku. Stačí si nocleh objednat u Samuela Vašina na telefonním čísle 604 644 436. Těšíme se na setkání.

Za NO Mirovice

Slávek Felcman

Týdeník Církve československé husitské.

Vydává: Ústřední rada Církve československé husitské, Wuchterlova 5, 160 00 Praha 6. Vedoucí redaktorka: ThDr. Klára Matoušová, redaktori: Mirko Raduševič, Ondřej Syrový, grafik: Milan Udržal. Šéfredaktorka Cesty: Mgr. Jana Krajčířiková. Tel. redakce: 220 398 107; e-mail: cesky.zapas@ccsh.cz, tisk: Grafotechna plus. Distribuce a reklama: ADLEX, spol. s r. o., Xaveriova 1888/45, Praha 5 150 00. Předplatné: Mgr. Dagmar Píšová, tel.: 220 398 117, e-mail: prodejna.blahoslav@ccsh.cz. Redakce si vyhrazuje právo na úpravy a krácení příspěvků.

NAD PÍSMEM

Ježíš opět mluví nerozumně. Nebo ne?

Mk 8,31-38

*A začal je učit, že Syn člověka musí mnoho trpět, být zavržen od starších, velekněží a zákoníků, být zabit a po třech dnech vstát. A mluvil o tom otevřeně. Petr si ho vzal stranou a začal ho kárat. On se však obrátil, podíval se na učedníky a pokáral Petra: „Jdi mi z cesty, satane; tvé smýšlení není z Boha, ale z člověka!“ Zavolal k sobě zástup s učedníky a řekl jim: „Kdo chce jít se mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne. Neboť kdo by chtěl zachránit svůj život, ten o něj přijde; kdo však přijde o život pro mne a pro evangelium, zachrání jej. Co prospěje člověku, získá-li celý svět, ale ztratí svůj život? Zač by mohl člověk získat zpět svůj život? Kdo se stydí za mne a za má slova v tomto zpro-
nevěřilém a hříšném pokolení, za toho se bude stydět i Syn člověka, až přijde v slávě svého Otce se svatými anděly.“*

Milé sestry a milí bratři,
jak velmi byl Ježíš vzdálen sladkobolnému sentimentu laciné spirituality. Ježíšovy promluvy nebývají pěkné a dojemné. Na Facebooku by nejspíš mnoho přátel neměl. Když se zamyslím nad tím, co Ježíš říká svým učedníkům, jsem na straně Petra. Chce se mi Ježíše taktéž pokárat.

Co to, Pane, povídáš? Já jsem uvěřil, že jsi Mesiáš a brzy nastolíš království Boží! Proč bys měl být zavržen, zabit! Činíš přece zázraky, lid tě následuje! Věci se konečně pohnuly, překonali jsme krizi víry a konečně máme jistotu, a ty mluvíš o smrti. Kdyby tě lidé slyšeli, tak tě všichni opustí a na pozdrav ještě hodí kamenem!

Petr mluví jako člověk. Petr je člověk, člověk rozumný, dokonce Ježíšův přítel a chce pro něj jen to nejlepší. Přesto nepochodil.

Ježíš nechce, abychom se řídili zdravým selským rozumem. Když vidím, kdo se dnes odvolává na zdravý selský rozum, najednou musím dát Ježíši za pravdu. Selský rozum není správným vodítkem. Je sice pohotový, se vším si snadno poradí, každou složitost hned vyjasní a záhady a spiknutí odhaluje hbitě, zejména tam, kde nejsou.

Ježíš chce, abychom se řídili božským rozumem. Hezké, ale nesmyslné. Mám božský rozum? Ne. I toho lidského mám jenom pomálu.

Nebyl by to však Ježíš, kdyby nenabídl řešení. Musím zapřít pocit vlastní dostatečnosti. Přijmout fakt, že nerozumím všemu a nejlépe ze všech. Možná to zabolí, poškodí to obraz, který jsem si o sobě tak dlouho vytvářel, až jsem mu uvěřil. Je to ale osvobozující.

Mám vzít svůj kříž a jít s Ježíšem, ne někde daleko za ním. Následovat – to není pronásledovat, stopovat. Následovat je kráčet spolu. Tak najednou vím, kam jít, přestože to nevím. Svůj cíl neminu, přestože o něm nemám tušení. To Ježíš cestu zná. Stačí, že budeme kráčet spolu.

Jak bych mohl zachránit svůj život sám, když nevím jak a kde. Ježíš však svůj i můj i tvůj život už zachránil! Přestanu-li nahodile hledat cestu metodou pokusu a omylu, ale přidám se k tomu, kdo ví, tehdy zvítězím.

Ne protože půjdu podle lidského, ale podle božského rozumu. Nechci jít vedle žádného skvělého člověka, ale vedle a se samotným Ježíšem. Amen.

Richard Ferčík

DRUHÁ POSTNÍ NEDĚLE

Hospodine, pamatuj na svoje slítování, na své milosrdenství, které je od věčnosti; ať nade mnou moji nepřátelé nejásají. Bože, vykup Izraele ze všeho soužení! (Žalm 25,6.2b.22)

První čtení (varianta I): Genesis 17,1-7.15-16

První čtení (varianta II): Genesis 22,1-14a

Tužby postní:

2. Abychom Boží království a jeho spravedlnost hledali, modleme se k Hospodinu.

3. Abychom svých hříchů litovali a své bližní nesoudili, modleme se k Hospodinu.

Modlitba před čtením ze sv. Písem

Bože Vykupiteli! Z kříže, nástroje smrti, učinilo utrpení tvého Syna nástroj spásy. Pomoz nám, abychom trpělivě nesli svůj kříž, a tak abychom vešli do Kristovy slávy! Svým svatým Duchem nás osvit', ať slyšíme slova Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Druhé čtení (varianta I): Římanům 4,13-25

Druhé čtení (varianta II): Římanům 8,31-39

Evangelium: Marek 8,31-38

Verš k obětování: Žalm 16,11

Verš k požehnání: Marek 8,34

Modlitba k požehnání:

Bože Vykupiteli všech národů země, děkujeme ti za svátost večere Páně, v níž přijímáme život budoucího věku. Dej, ať se v srdci radujeme, že odpouštíš naše provinění a vedeš nás cestou věčnosti! Prosíme o to ve jménu Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Vhodné písně: 46, 47, 95, 238, 172

Svatý Bože.

Děkujeme ti, že nemusíme hledat cestu a řídit se radami člověka, neboť ty ji znáš a sám jsi za námi přišel a chceš se stát průvodcem každému člověku.

Prosíme tě o pokoru k zapomenutí na své já a moudrost k přijetí tvého ty, neboť kdo kráčí s tebou, ten i s tebou do tvého království jednoho dne doputuje.

Amen

Jelena Nosková: Zpívat může jen šťastný člověk

Jak jste se vlastně dostala k liturgické hudbě v husitské církvi?

Byla to náhoda. S bratrem farářem Davidem Frýdlem z vršovického sboru si říkáme, že to byla ruka Boží. Na začátku pandemie, když bylo všechno zavřeno, jsem přišla s prosbou, zda si tam můžu zacvičit. Tak jsem se dostala do kontaktu se sborem. Protože pracuji s celou řadou talentovaných mladých zpěváků, se svolením br. faráře jsem je zapojila do průběhu bohoslužby. A liturgie husitské církve je plná hudby, takže bylo místo pro mladé zpěváky s profesionálním hlasem. Moji studenti se rádi účastní bohoslužeb, zvládají třeba sólo u varhan, zpívají během Vyznání víry. Vkládáme do liturgie duchovní písně, které patří k danému ročnímu období, což průběh obohacuje. Chtěla bych poděkovat celému Husovu sboru ve Vršovcích, hlavně Davidu Frýdlovi, že mě přijali mezi sebe, světili mi doprovod bohoslužeb, podstatně rozšířili znalosti a nekonečně mě inspirovali k podnětům, předávám dál.

Vy během bohoslužeb hrajete i na varhany, že?

Ano, seběhlo se to tak, že ze sboru odešel varhaník, tak jsem začala hrát já. Už druhým rokem. Jinak když jsem se během covidu účastnila bohoslužeb, vyznávala jsem, že průběh liturgie má spoustu přesných pravidel, což se podobá průběhu kteréhokoli hudebního představení. Skládá se z mluveného slova, hudebního projevu, odezvy věřících, slavnostního uvítání, odchodu, prostě má to dramaturgii, vrchol a spád, a musí se to odehrát za hodinu. Tím se liturgie řadí do hudebního projevu a mě napadlo, že budoucí duchovní musí znát souvislosti těchto pravidel, musí umět mluvit, přecházet z mluveného slova na zpívané – znát techniku ovládání hlasu, správně dýchat, vědět, jaké slovo zdůraznit, kdy zpomalit. Musí vědět, kdy je důležitější melodie, kdy slovo.

To vás dovedlo k výuce na fakultě?

Tyto souvislosti mě přivedly k tomu, že jsem vytvořila příručku Hudební praktikum pro budoucí duchovní, pak jsem to začala vyučovat, fakulta mě požádala, abych vytvořila upoutávku na předmět, tak jsem vymyslela slogan: *Vše, co jste chtěli vědět o hudbě, a báli jste se zeptat.* Přilákalo to řadu studentů.

Po roce výuky tohoto praktika mi byla nabídnuta výuka liturgického zpěvu, což je profilový předmět na fakultě. Jsem hudební pedagog a znám průběh liturgie husitské církve, znám ony souvislosti mluveného a hudebního projevu, to vše a znalost hudby mě přivedlo k tomu, že to můžu předat dál, budoucím duchovním. Jsem vděčná fakultě za to, že se na mě s důvěrou obrátila a světila mi tyto před-

Jelena Nosková je koučka Opery Národního divadla, klavíristka, korepetitorka, spoluautorka knih o opeře, varhanice v Husově sboru ve Vršovcích a nyní vyučující liturgického zpěvu na Husitské teologické fakultě. Prostě hudebnice a pedagoga, která hudbou žije. „Jsem vděčná fakultě i sboru, moc mě to obohacuje,“ říká.

měty. Mám z toho radost, dělám to, co umím nejlépe, a mám dobrou zpětnou vazbu od studentů a to mě velmi naplňuje. Loni v létě se moji studenti zúčastnili vystoupení na Festivalu duchovní hudby s pásmem věnovaném faráři Luboši Svobodovi, kterého známe z působení v divadle Semafor. Mělo to velký úspěch, zpětná vazba byla krásná.

Koho kromě budoucích duchovních ještě učíte?

Jsem operní kouč Národního divadla, kromě toho profesorka Pražské konzervatoře a HAMU, fakulty operního zpěvu.

Co vlastně znamená koučing v opeře?
Operní kouč se stará o to, aby sólista,

když jde na jeviště, zvládl všechny detaily; kdy je dobré zpomalit, zrychlit, uvolnit, ztišit. To znamená, že učím interpretaci a všem aspektům a designu operního zpěvu. Za to, že je představení perfektní, zodpovídá kouč. Je to vlastně vzácná profese, kterou dělá málo lidí a nikde se takto přímo neučí. V celé republice je nás málo, v každém divadle je nás nedostatek.

Dají se tímto způsobem učit i jiné druhy zpěvu?

Zpěv se dělí na správný a nesprávný, pokud umíte technické základy, můžete je použít na jakýkoliv styl, nejen operu, třeba na pop, rock, hard rock, cokoli. Je to jako řízení auta, když máte řidičák, můžete řídit jakékoli auto.

A dá se zpěv vlastně naučit kohokoli?

Zpěv je náročné povolání. Dá se naučit, je to řízený proces, ale je podmíněn několika složkami. Je to přítomnost daru hlasu – rozsah, barva, síla. Pak je to odolnost vůči stresu, bez toho zpěvák neexistuje. Pak štěstí na pedagoga. Plus obrovský podíl připadá na samostudium, je to profese, která nikdy nekončí. Nestane se, že člověk přijde z práce, pověsí kabát na věšák a pohoda. Přijdete a máte plnou hlavu toho, co se ten den dělo, snažíte se napravit chyby. Mimochodem, i psychický stav zpěváka je velmi důležitý. Podle mě zpívat může jen šťastný člověk.

To platí i v kostele?

Pro církevní projev je velmi důležitá osobnost liturga. Na scéně, což v kostele znamená u stolu Páně, duchovní musí mít co říci, ať už jde o slovní či zpívaný projev. Musí za tím být osobnost, uchopení, schopnost energeticky poslat sdělení dál. Vycházím z toho, že dobrý zpěvák musí být zajímavý, umět udržet pozornost posluchače obsahově i projevem. I kdyby zpíval z rádia a my ho neviděli. Musí mít v hlasovém projevu obsah. Klidně může být velmi úsporný, ale o to víc energeticky naplněný, ať je to zpěv či mluvení.

Jakou máte ráda hudbu vy osobně?

Já se denně klidně sedmnáct hodin pohybuji „kolem“ hudby. Učím nebo mám koncert nebo hraji představení. Miluji absolutní ticho. Stává se mi, že přijdu večer domů, manžel poslouchá operu či nějakou pěknou hudbu a já ho donutím to vypnout.

Jak se dobíjíte, kromě ticha?

Vlastně jen s rodinou. Moje povolání je moje největší vášně, nemám kromě toho žádné hobby. Baví mě to tak, že nejsem unavená. Nejlepší povzbuzení je pro mě dobrý výsledek, když se něco povede. Když nám dobře vyjde liturgie v neděli, když se mi povede představení, když moji studenti zazpívají dobře na zkouškách, zpěvák zvládne konkurs či audici...

Takže krátké ticho mi pak stačí, jsem plně kompenzovaná. Mám velkou rodinu, silné rodinné vazby, které mě naplňují.

Jste klavíristka, hlídáte si ruce, jako to dělají třeba koncertní klavíristé?

(Smích) Řídím se radou své kamarádky, která je chirurg – snažím se nedávat si

ruce do kapes. Když člověk padá, je to zaručená zlomenina.

Pocházíte z Ukrajiny, studovala jste v Oděse. Jak prožíváte válku?

S počátkem války – jako mnoho mých přátel a kamarádů – jsem se aktivně zapojila do procesu, pomohla jsem více

než čtyřiceti rodinám zde přežít začátky. To zahrnovalo shánění ubytování, základního zařízení, potravin, povlečení, hraček, oblečení, pak pomoc s integrací do škol, školek, pomáhal i můj manžel, lidé neuměli jazyk. Přijela celá řada talentovaných dětí, rodiče je chtěli začlenit do kroužků. V březnu po začátku války nám dal bratr farář ve Vršovcích k dispozici kostel. Uspořádali jsme charitativní koncert, organizovali sbírku, mělo to velký úspěch.

Hudba je ze všech stran radost a když je propojena s duchovnem, o to větší.

Říká se, že nejkratší cesta k Bohu je hudba. Je to i moje heslo.

Ptala se Tereza Zavadilová

Foto: Archiv Jeleny Noskové

K Roku české hudby 2024

Je podivuhodné, že každý kalendářní rok končící čtyřkou nám připomíná řadu vynikajících osobností, které proslavily náš národ svým dílem, krásou tónů, melodií a harmonií. V každém z nich se představují kulatá a půlkulatá výročí českých hudebních skladatelů, kteří obohatili významně nejen domácí kulturu, ale jejich tvorba vešla do povědomí posluchačů v celém světě. Rádi bychom připomněli tyto osobnosti i jejich stále živý odkaz.

Kořeny „čtyřkových“ letopočtů jako Roku české hudby spadají do roku 1924, kdy se konaly velkolepé oslavy při příležitosti 100. výročí narození Bedřicha Smetany. Pak byl zásadním rok 1954, kdy bylo připomenuto 50. výročí od skonu Antonína Dvořáka; dle tehdejšího zákona zanikla autorská práva berlínskému nakladatelství Simrock. Mohla se otevřít a prozkoumat Dvořákova pozůstatost a započalo se pak s kritickým vydáním jeho díla. I v dalších čtyřkových letech byli naši hudební jubilanti připomínáni jak v naší vlasti, tak i na mnoha místech světa.

Co mají tito jubilanti společného, v čem tkví jejich význam?

Všichni po svém narození byli pokřtěni v římskokatolické církvi, dokonce Martinů již druhého dne po svém narození. Všichni obdrželi talent, který rozvíjeli pod vedením svých učitelů. **Smetana** vyrůstal v prostředí, v němž ho hudebně nadaní rodiče vychovávali k lásce k hudbě. Otec byl jeho prvním učitelem ve hře na housle; učitelem klavírní hry v raném věku pak byl místní učitel J. Chmelík. Talentované dítě již v šesti letech koncertovalo při veřejných vystoupeních, později se vzdělával v Praze u mezinárodně uznávaného hudebního pedagoga J. Proksche.

Dvořák začal hrát na housle pod vedením místního učitele Josefa Spitze. Muzicíroval a zpíval na kůru místního kostela sv. Ondřeje v Nelahozevsi, kde byl pokřtěn. Otec ho později předal do obce Zlonice, kde se učil povolání, které měl podědit – stát se řezníkem. I tam našel dobrého učitele v osobnosti místního učitele a varhaníka A. Liehmana, u něhož se vzdělával v hudební teorii, ve hře na klavír, housle a varhany. Následovalo studium na varhanické škole v Praze.

Janáček byl veden především svým otcem ve hře na housle. V jedenácti letech jej otec předal jako choralistu do brněnského augustiniánského kláštera při chrámu Nanebevzetí P. Marie.

Suk si pro zaneprázdnění svého otce, učitele a regenschoriho, rozvíjel dovednosti u místního muzikanta Plachého. Jeho talent byl takový, že byl již v 11 letech přijat na pražskou konzervatoř, kde studoval hru na housle, harmonii a skladbu.

Novák se již v raném věku učil v Počátkách hře na housle a klavír a díky učiteli V. Pujmanovi začal skládat vlastní skladby.

Martinů dostal své první housličky v šesti letech. Učil se u místního krejčího Černovského a pak již při nejrůznějších setkáních veřejně vystupoval.

Všichni vzpomínání o sobě věděli a dokázali předávat svůj um a dovednosti dalším.

Dvořák hrál na violu jako člen orchestru Prozatímního divadla v Praze od r. 1859, později také pod taktovkou Smetany. Janáček se seznámil při studiu na varhanické škole v Praze s Dvořákem, jehož dílo obdivoval a s nímž se spřátelil.

Josef Suk a Vítězslav Novák byli přijati do kompoziční třídy Antonína Dvořáka. Martinů v mládí rozvíjel svůj talent na pražské konzervatoři a i když se mu nedařilo, později se vrátil ke studiu pod vedením Josefa Suka, Vítězslava Nováka a Josefa Bohuslava Foerstra. A pak byl v letech 1920 – 1923 jako houslista členem České filharmonie. A byl to právě jeho učitel Josef Suk, který Bohuslavu Martinů zajistil stipendium pro pobyt v Paříži.

Společným jmenovatelem námi sledovaných jubilanů byla **láska k vlasti i k tradicím české lidové písně**. Dokladem mohou být Smetanovy kompozice oblíbené české polky, Dvořákovy Slovanské tance, v nichž zaznívají i tradiční názvuky českých lidových tanců, či Moravské dvojzpěvy. Nelze nepřipomenout kompozice Bohuslava Martinů psané na texty lidových písní: Písničky na jednu stránku, Písničky na dvě stránky pro sólový hlas s průvodem klavíru, Madrigaly pro smíšený sbor, nádhernou kantátu Otvírání

studánek na slova moravského básníka Miloslava Bureše. Martinů byl osobním přítelem tohoto poličského rodáka, složil na jeho básnické texty další kantáty: Legenda z dýmu bramborové nati, Romance z pampelišek a Mikeš z hor.

Stále vděčně posluchačsky potěšující je Sukova serenáda Es dur, kterou napsal ve svých pouhých 18 letech, či scénická hudba k Zeyerově dramatu Radúz a Mahulena.

Vítězslav Novák si ve svém životě oblíbil moravské Slovácko a také Slovensko. Dokladem jsou Písničky na slova lidové poezie moravské, symfonická báseň V Tatrách a nádherná kompozice Slovácká suita, v níž v 1. části s názvem V kostele cituje protestantskou píseň, jak ji slyšel ve Velké nad Veličkou. K vyznání lásky k vlasti patří také jeho Jihočeská suita z r. 1942. Především je však třeba připomenout Smetanův cyklus symfonických básní Má vlast psaný v letech 1874–1879, Dvořákovu symfonickou předehru Můj domov z r. 1882, kde zaznívá melodie Františka Škroupa Kde domov můj i lidová píseň Na tom našem dvoře. A připomeňme si i Sukovu symfonickou báseň Praga, která je oslavou hlavního města naší země, jeho historie i krás.

Díla našich jubilantů připomínají rovněž duchovní tradice. Bedřich Smetana ve svém díle zanechal obdiv k husitské tradici. (O tom více v textu zveřejněném v kalendáři Blahoslav 2024).

Antonín Dvořák patří k niterně zbožným umělcům. V mnohých opusech v závěru k podpisu přidával slova díky Bohu za každé dílo. Cestu k světové slávě mu přinesla kantáta na text sekvence Stabat Mater, jež byla psána v souvislosti s úmrtím jeho dvou dětí. Následovaly pak další: Rekviem, oratorium Sv. Ludmila, nádherná mše Dur, která zazněla při svěcení zámecké kaple v Lužanech u Přestic. V r. 1894 pak v Americe vznikly Biblické písně.

Josef Suk v r. 1914 vytvořil skladbu pro smyčcový orchestr Meditace na Svatováclavský chorál, je také autorem Křečovicke mše. Vítězslav Novák v podmínkách protektorátu vytvořil symfonickou báseň pro varhany De profundis a Svatováclavský triptych.

Z duchovního odkazu Leoše Janáčka připomínáme drobné skladby z počátku jeho skladatelské tvorby: Graduale na text Žalmu 47 (48) Suscepimus, Deus a svatodušní hymnus Veni Sancte. Nejslavnější, vpravdě originální je Janáčková kompozice Glagolské mše, která vznikala pro sóla, smíšený sbor, orchestr a varhany na staroslověnský liturgický text.

Bohuslav Martinů v r. 1939 vytvořil v Paříži výjimečnou, působivou kompozici Polní mše na text Jiřího Muchy, kombinovaný s biblickými a liturgickými úryvky (především vybranými úseky žalmů) jako reakci na vypuknutí 2. světové války. Další duchovní kompozice Martinů je Hora tří světů z r. 1954 pro mužský sbor s průvodem varhan, recitátora a sólový baryton. Využil zde texty literárního díla Johna Mortona V Jeho stopách a evangelia Luká-

šova a Matoušova. Jde o působivé připomenutí tří světů – Kristova narození, utrpení (zde je sugestivně pojetá scéna v Getsemanské zahradě a atmosféra, kdy si dav vynucuje Ježíšovo ukřižování), a oslavení, kde v závěru zaznívá stará bratrská píseň Přišli jsme k tobě do chrámu. K dalším duchovním skladbám pak patří Hymnus k sv. Jakubu z r. 1954, který Martinů věnoval jako vzpomínku na své rodiště k počtě patrona tamního chrámu, v jehož věži se narodil. Kantáta je určena pro smíšený sbor, sóla s prů-

vodem varhan a orchestru. Jednou z posledních kompozic Bohuslava Martinů je pak kantáta Izaiášovo proroctví z r. 1959 pro sóla, mužský sbor s průvodem orchestru.

Česká hudba si díky námi připomínaným jubilantům postupně vydobývala místo v zemích světa. Smetana v letech 1856–1861 s přestávkami působil jako ředitel Filharmonické společnosti ve švédském Göteborgu. Dvořák si otevřel cestu do světa díky kantátě Stabat Mater, která našla velký ohlas v Anglii. Pak tam uváděl s úspěchem další svá díla – Sv. Ludmila, Rekviem. Díky mimořádnému ohlasu za svou uměleckou tvorbu získal čestný doktorát na Cambridgeské univerzitě. Pak se proslavil ve Spojených státech amerických, kam byl pozván zakladatelkou americké konzervatoře, aby se stal ředitelem této instituce. V Americe pobýval s přerušením v letech 1892–1895 a tento pobyt mu přinesl další proslulost a pocty. Inspiroval se černošskou a indiánskou hudbou, což zúročil v cyklu Biblických písní komponovaných na vybrané texty Knihy žalmů dle králického překladu, v sonatině pro housle a klavír a zejména v 9. symfonii Z nového světa.

K prezentaci díla Vítězslava Nováka pomohl Johannes Brahms s tiskem a ší-

řením jeho díla u berlínského nakladatele F. Simrocka. Josef Suk kromě skladatelské práce patřil k výkonným profesionálním umělcům, více než 40 let působil jako druhý houslista v mezinárodně úspěšném Českém kvartetu, které bylo založeno v r. 1892. Vešel do povědomí hudebního světa také díky své kompozici – symfonickému pochodu V nový život (1919), který věnoval Československé obci sokolské. Tento pochod pak získal stříbrnou medaili v soutěži na olympijských hrách v Los Angeles v r. 1932. Bohuslav Martinů pobýval v pařížském kulturním prostředí, odkud v dubnu 1940 odchází do emigrace do USA. V námi sledované době měl už za sebou řadu skladatelských úspěchů nejen v naší vlasti. Bohužel návrat do vlasti, po němž toužil, se neuskutečnil, v r. 1946 kvůli úrazu a také kvůli změně politických poměrů v Československu. Dílo Leoše Janáčka vcházelo do povědomí posluchačů u nás i ve světě později. K prezentaci v mnohém přispělo Pěvecké sdružení moravských učitelů a autorovo přátelství s dirigentem Ferdinandem Vachem. Janáček dedikoval PSMU několik svých sborů, zejména kompozice na bezručovské texty Kantor Halfar, Maryčka Magdónova a také Potulný šílenec na text

13. Obětování

Jak jsme již dříve zmínili, na stole Páně je během bohoslužby kromě pulpitu, Bible, hořící svíce (napravo) a živé květiny (nalevo) v jeho středu připraven kalich, přikrytý zvláštní pokličkou (patenou) a ubrouskem, a vedle něj leží miska (okřín) s malými hostiemi a dvě konvičky – v jedné z nich je víno, ve druhé voda (často také překryté čistým ubrouskem).

Ano, máte pravdu, to vše je potřeba pro večeři Páně.

Od této chvíle již všechno, co se bude v liturgii dít, všechny modlitby a úkony

duchovního, budou směřovat k tomuto

druhému vrcholu liturgie, o kterém jsme již mluvili.

Po vyznání víry a další sloce (slokách) společně zpívané písně nastává v liturgii část, nazvaná Obětování. Duchovní sejme ubrousek a patenu z kalicha, odkryje i konvičky a do kalicha nalije vodu a víno. Nyní můžeme vidět, že na pateně,

schovaná pod ubrouskem, ležela velká hostie – oplatka, určená ke svátosti večeře Páně. Duchovní zdvihne naplněný kalich, ve druhé ruce nad ním drží velkou hostii a pronese modlitbu. Text modlitby k Obětování je připraven v různých variantách, její obsah však vždy

vyjadřuje naše poděkování Bohu za dary, které od něj dostáváme (včetně tohoto chleba a vína), a naši prosbu, abychom v tomto chlebu a víně viděli znamení oběti, kterou za nás podstoupil Pán Ježíš. Bůh už po nás nežádá živé oběti tak, jak bylo dříve zvykem v Jeruzalémském chrámu, nyní mu přinášíme jako výraz díků svá srdce. Vyjadřujeme to slovy, jež uvádějí modlitbu duchovního: „V míru a pokoji podejme srdce svá Bohu v obět svatou! Na usmířenou a v obět chvály!“ Tím chceme vyjádřit, že na Boží lásku chceme odpovědět naší láskou jak k Bohu, tak ke všem lidem.

Nakreslila: Lucie Krajčířková

CES TA Zpíváte rádi?

Znáám spoustu lidí, kteří říkají, že zpívat neumí, že nemají hudební sluch. Že poslouchat jejich zpěv by pro ostatní bylo utrpení, a proto raději nezpívají. Dlouho jsem to měla stejně, ale teď už vím, že je to velká škoda.

Jednak je vědecky dokázáno, že bez hudebního sluchu je jen velmi málo lidí (uvádí se 4 – 17 %), a zadruhé si myslím, že na tom nesejde. Radost ze zpěvu to všechno překoná! A je jedno, jestli si zpíváte doma ve spíse, při mytí nádobí, venku na louce nebo v metru, nejlépe se sluchátky na uších ☺

A když vás (nás) zpívá víc, tak se ta radost samozřejmě násobí – třeba v létě u táboráku nebo v neděli při bohoslužbě! A zpěv nepřináší jenom radost, je blahodárný i pro naše zdraví! Jednak to duševní (zlepšuje náladu, snižuje stres, je-li to společný zpěv, tak v nás posiluje pocit sounáležitosti), ale i to fyzické – protože jde v podstatě o svého druhu dechové cvičení (podobně jako třeba hra na flétnu), posiluje naše dýchací svaly, zlepšuje naše dechové funkce, rozšiřuje

nám plíce a dočetla jsem se dokonce, že pravidelně zpívající lidé méně chrápou! Zpěv také reguluje srdeční aktivitu, povzbuzuje imunitní systém, zvyšuje práh bolesti a zlepšuje paměť (protože se musíme naučit všechny ty nové písně, že)! Takže radím všem – nejen dětem – zpívejte, kdykoliv to jde, a uvidíte, jak se vám hned zlepší nálada!

Jana Krajčířková

Skřivan

Ten skřivan kdesi nad pšenicí má, slyšíte, tak jasný hlas, když krouží, sotva tečky zvíčí, a šťastnou písni těší nás... Tak vroucně zpívá v jasu, že by se chtělo vroucně jásat s ním na mezi mezi oblíim a rozletět se vzhůru k nebi... Tu, dřív než vítr mraky zřásí, se snáší... Už ho skryly klasy a rázem zmlkl. Tak se zdá, že slétl přímo do hnízda!

Miroslav Matouš
(Řeč květů a křídél)

M o d l i t b a

Děkujeme ti, Pane, za dar zpěvu a chceme tě chválit písní každý den! Amen.

Dříve mi říkali Josef...

20. Druhé setkání s bratry

Už jsem se chystal vyslat nenápadný pátrací oddíl, aby zjistil, co se stalo s mými bratry, když konečně poslové přinesli zprávu, že hranici překročila skupina mužů s osly, která odpovídala jejich popisu. Zdá se, že otec skutečně nechtěl Benjaminu s nimi pustit, a až když spotřebovali všechny nakoupené zásoby a jejich děti opět začaly trpět hladem, okolnosti ho donutily svůj postoj přehodnotit.

Čekal jsem jako na trní a opravdu, druhý den se objevili před mým domem. Pozoroval jsem je nenapadně z balkonu a viděl jsem, že s nimi opravdu přijel i Benjamin. Konečně jej tedy uvidím!

Nicméně rozhodl jsem se je ještě trochu napínat (i když nevím, zda to nebylo spíš větší utopení pro mne samotného). Nejprve jsem za nimi poslal svého správce: „Zaveď je do mého domu a připrav pro nás všechny polední hostinu,“ nařídil jsem mu. Z toho, co mi později správce pověděl, jsem vyrozuměl, že bratři byli pěkně vyčerpáni. Domnívali se, že budou obviněni z krádeže stříbra, které jsem jim vrátil do jejich vaků. Hned jej začali mému správci vracet a vysvětlovali, že se zřejmě stal omyl a že přinesli další stříbro, za které by chtěli nakoupit nové zásoby. Správce je podle mých

instrukcí ujistil, že je všechno v pořádku: „To váš Bůh vám dal do žočku ten skrytý poklad. Vždyť za obilí jste řádně zaplatili.“ Potom k nim na můj příkaz přivedl i Šimeona. Všichni se pochopitelně velice radovali ze svého shledání, i když pořad si nebyli jisti, co se vlastně chystá.

Správce je však znovu uklidňoval, že se nemusí ničeho bát, že je zvu na hostinu. Nechal nakrmit jejich osly, jim poskytl vodu na umytí a malé občerstvení, zatímco čekali na mne. Když jsem v poledne konečně dorazil, klaněli se přede mnou až k zemi a předávali mi dary od svého otce – mastix, med, ladanum a masí, píštěcie a mandle. Dojalo mě to, protože jsem chápal, že sáhli do svých posledních zásob toho nejcennějšího, co měli. Ačkoliv já jsem toho všeho mohl mít celé pytle, jejich dar jsem laskavě a s díky přijal.

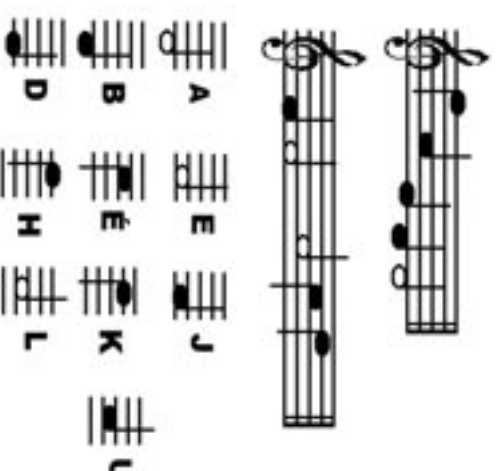
Zeptal jsem se jich, jak se jim daří, a vyptával se i na jejich (našeho) otce, zda je ještě naživu a zdráv. Měl jsem trochu obavu, zda můj zájem nepůsobí podezřele, ale bratři zřejmě už dávno usoudili, že jsem poněkud výstřední, takže tohle moje vyptávání jim nepřipadalo divnější než mé ostatní chování. Byli ze mě nervózní, ať už jsem říkal cokoli.

Soutěž o tři knihy

Asi už tušíte, že náš notový záznam nemáte zazpívat, ale vyluštit. Každá notička znamená jedno písmenko a s nápovědou to pro vás bude jistě hračka. Proto nám nezapomeňte tajenku poslat na adresu

jana.krajcirkova@csh.cz,

ať se můžete stát jedním z výherců knížky, jejichž jména otiskneme v dubnové Cestě!

Blahopřejeme výhercům soutěže z prosincového čísla

(tajenka: *veselé Vánoce*);

Aižbětka Protiváňková z Nákla

Ema Lachoutová a Boris Palúch z Prahy

Mezi námi práčaty

2. Moje první bitva

Možná jsem minule někl podstatné – sice jsem zmínil, že hejtman Žížka budoval vojsko, ale někl jsem vám, že celou dobu jsme už byli ve válce! No ano, už v Plzni jsme se museli bránit vojenským oddílům katolických pánů. Pak prý vyhlásili na čas příměří a právě to naši velitelé využili a rozhodli, že se přesuneme k novému hradišti Tábora. A my kluci že půjdeme s nimi. Jestli si ale myslíte, že to byla klidná cesta, jste na omylu.

Ti loři katolíci totiž příměří vůbec nedrželi a rozhodli se na nás, kousek od Sudoměře, zaútočit. V obrovské přesile. Měli stovky těžkoooděnců na koních, skvělé zbraně.... A nás bylo proti nim pár stovek mužů, žen a dětí... Ale nezařekli jsme se! Hejtman Žížka nás zastavil a na hrázi mezi dvěma rybníky chlapi postavili vozovou hradbu. To je skvělý vynález! Srazili totiž naše vozy těsně k sobě a za nimi se mohli krásně schovat a vyražet odtud do útoku.

Nejdřív jsme ale vyčkávali, co udělá nepřítel. Měli jsme totiž v rukávu ještě jedno eso a to byl jeden z těch rybníků. On byl totiž v té době vypuštěný. Nevím, jestli si umíte představit, kolik váží obrněnec na koni, ale můžu vás ujistit, že bahnem po dně vypuštěného rybníka se mu opravdu jede velmi těžko. Když se jejich nic netušící vojsko vrhlo proti naší hradbě, uvízli všichni v tom blátě!

Právě na ten signál čekali naši stateční muži a vyrazili do útoku! My jsme také nenlenili a z bezpečí za hradbou jsme nepřátele zasypávali kameny ze svých praků.

Po pár hodinách lítého boje se setmělo a padla mlha. To byla pro nepřitele poslední kapka. Dostali strach a utekli!

Takže jsme slavně zvítězili proti několikanásobné přesile. Hurá!

Do Tábora jsme pak už dorazili bez úhony.

JK Nakreslila: Lucie Krajčířková

Nakreslila: Lucie Krajčířková

„A tohle musí být váš nejmladší bratr, o kterém jste se mnou mluvili, že je to tak?“ ukázal jsem konečně na Benjamina a zadíval se na něj. Ještě jsem stihl vyhrknout: „Bůh ti buď milostiv, můj synu!“, ale pak jsem musel pospíchat pryč. Přece se nerozpláču přímo před jejich očima! Spílal jsem si za svou přecitlivělost, ale nemohl jsem si pomoci. Benjamin byl tak podobný naší mamince Ráchel! Strašně mě to dojalo.

Když jsem si konečně osušil slzy a opláchl obličej, vrátil jsem se a nařídil, aby začali podávat jídlo. Bratři přede mnou seděli pěkně seřazení podle věku od nejstaršího po nejmladšího, ale ačkoliv jsem je neustále pobízel do jídla i pití, bylo znát, jak jsou nesví. Teprve po delší době se trochu uvolnili a uklidnili. Snad nám tedy od toho zvláštního mocného muže opravdu nic zlého nehrozí, začali doufat. A přesně v tu chvíli mě napadla poslední zkouška, které jsem se rozhodl je vystavit.

Jana Krajčířková

Jak rozezpívat kostel

Vzpomínáte na to, jak si kostely mezi sebou povídají? (Prozradila jsem vám to v Cestě z ledna 2018.) Když jsou od sebe moc daleko, používají poštovní holuby. A v poslední době mají tyto ptáčí opravdu napilno. Mezi kostely se totiž šíří zpráva, že letošní rok bude plný zpěvu!

Není divu, vždyť letos je Rok české hudby. Proč právě letos? Protože mnoho našich velkých českých skladatelů má letos výročí. Jen si to vezměte: 4. ledna to bylo rovných 150 let, co se narodil Josef Suk, 2. března uplyne přesně 200 let od narození Bedřicha Smetany, 1. května je výročí 120 let od úmrtí Antonína Dvořáka a 3. července 170 let od narození Leoše Janáčka. To je ale úroda výročí, že?

Takže je jasné, že to musíme pořádně oslavit, a jak jinak, než hudbou a zpěvem! Například mnoho českých pěveckých sborů, velkých i malých, slavných i méně slavných, se rozhodlo, že budou zpívat ještě víc než jindy a všude, kam je pozvou.

Všechny tyto informace plní holoubci roznášejí od kostela ke kostelu, protože kdo by si to chtěl nechat ujít? Jeden kostel za druhým se hlásí a projevuje zájem přivítat u sebe zpěváky a muzikanty.

Jen jeden malý kostelík stojí stále tiše a smutně na svém malém náměstíčku. „Proč se také nepřihlásíš a nedomluvíš si nějaký koncert?“ zeptal se ho jednou večer holoubek, když letěl kolem s plakátkem zvoucím na vystoupení sboru v sousedním městě.

„Já bych moc rád“, povzdychl si kostelík, „ale můj farář nechce.“

„A pročpak?“ divil se holoubek.

„Že prý jsou s tím jenom starosti“, stěžoval si kostelík. „Musí se tisknout plakáty, zvát lidi, pak nakonec stejně skoro nikdo nepřijde, ale člověk tu musí být až do večera, je to úklid navíc...“ vzpomínal na důvody, které slyšel od faráře.

„Ale to je přece hloupost, že nikdo nepřijde!“ kroutil holoubek hlavou. „Vsadím se, že by se do tebe všichni zájemci ani nevešili! A to si myslí všichni, i rada starších?“

„Když my tady už několik let radu starších nemáme“, vzdychal kostelík dál.

„Ale stejně se nevzdávej“, snažil se ho povzbudit holub. „Určitě musí existovat způsob, jak toho tvého zatvrdzelého faráře přesvědčit. Neboj se, poradím se s ostatními a brzy zase přiletím“, slibil mu, zamával křídly a byl pryč.

Kostelík si sice moc velké naděje nedělal, ale stejně ho holubova návštěva a jeho zájem mu pomoci potěšily. A brzy potom se začaly dít věci. Už za dva dny zavonil farář telefon a mladý ženský hlas ho poprosil o možnost koncertování v jeho kostele.

„Pane faráři, mám na vás velkou prosbu jménem našeho pěveckého sdružení „Houslový klíč“. Moc rádi bychom ve vašem kostele uspořádali koncert. Váš kostel je totiž proslulý svou skvělou akustikou! (Farář se v duchu podívil, ale nic nenamíтал.) Je nás patnáct, takže se krásně vejde, máme stále publikum, takže o návštěvníky nebude nouze (farář se v duchu zaradoval), vystoupíme zcela zdarma, ale samozřejmě můžete vybrat dobrovolné vstupné pro potřeby náboženské obce (farář si v duchu zamnul ruce). Plakáty a veškerou propagaci zajistíme také sami. Navrhují termín třetí úterý příštího měsíce, co říkáte?“

A pan farář, nakonec udolán tolika argumenty, souhlasil. (Kdo ví, jak by to dopadlo, kdyby věděl, co všechno tomu předcházelo – jak holoubek zařadil své kolegy, ti zase mobilizovali všechny své kostely, kostely promluvíly se svými faráři a farářkami, ti se shodli na tom, že tomu malému kostelíku musí pomoci, zavolali sbornístrny slečně Novákové, slovo dalo slovo...)

Koncert se tedy konal, byl krásný, kostel byl plný k prasknutí, lidé nadšeně tleskali, zpěváci ještě několikrát přidávali další písně... Kostelík byl šťastný jako už dlouho ne a děkoval všem svým přátelům, že mu pomohli faráře přesvědčit.

Tak, to je konec pohádky. Ve skutečnosti to tak asi nefunguje, že? Jestli náhodou ve svém kostele ještě nemáte domluvený žádný koncert, nespolehejte na holuby a pusťte se do toho sami!

Jana Krajčířková

Nakreslila: Lucie Krajčířková

Rabindranátha Thákura, jehož přednášku v Praze Janáček se zájmem vyslechl. V dané době platilo Janáčkově slovo k PSMU: Já jsem rostl s vámi a vy jste rostli se mnou...

Naši jubilanti také vše, co získali díky svým učitelům, dokázali předávat. Podíleli se na založení další generace skladatelské školy, které předávali pomyslnou mistrovskou štafetu. K žákům Josefa Suka patřili později proslulí skladatelé Jaroslav Ježek, Pavel Bořkovec a zmíněný Martinů. Vítězslav Novák jako vynikající pedagog na pražské konzervatoři vychoval např. skladatele Ladislava Vycpálka, Aloise Hábu, Išu Krejčího, ale také skladatele, kteří položili základ hudební kultury na Slovensku – Jána Cika-

kera a Eugena Suchoně. Janáček organizoval hudební vzdělávání v Brně, kde založil varhanickou školu a brněnskou konzervatoř. Bohuslav Martinů se v Paříži přátelil s mladou talentovanou skladatelkou Vítězslavou Kaprálovou (1915-1940), kterou také hudebně vzdělával. V USA na Princetonské univerzitě vedl katedru kompozice a vychoval tam několik skladatelů, např. Earla George. Odkaz našich hudebních velikanů je stále živý. Oslovuje krásou melodií, harmonií, dokonalostí hudebních forem. Pravdivým se tak jeví slovo poselství z podstavce Sukovy mohyly v Křečovicích: „Hudba je tolik jako modlitba.“

Zdeněk Kovalčík (zkráceno)

Husitský chorál v církevních zpěvnících a dílech hudebních skladatelů

Píseň „Ktož jsú boží bojovníci“, tzv. „husitský chorál“, máme spojenou s vojenským prostředím. Tato píseň se nachází v Jistebnickém kancionálu – významné hudební památce z počátečního období husitství. Ve zkrácené textové verzi se píseň stala i součástí zpěvníků církví hlásících se k reformaci a její melodie inspirovala významné české hudební skladatele.

Dobový středověký kontext písně

Jedná se o píseň s bojovými motivy a má na pozadí svého vzniku tento kontext středověkých bitev s ideou rytířů a bojovníků bojujících za spravedlivou věc. Je to zřejmě zvláště z její rozšířené textové verze, kdy se ve slokách uvádějí jednotliví vojáci ozbrojení kopím a dalšími zbraněmi, kterými bylo charakteristické husitské vojsko. Tato píseň byla nazývána „písní Žižkovou“. Neznamená to však, že by Jan Žižka byl jejím autorem. Autor je neznámý, anebo se za něj považuje tábořský kněz Jan Čapek podle zpětného akrostichu v písmenech prvních šesti veršů rozpoznal badatel Jaroslavem Boubínem. Text písně však vystihuje ducha Žižkova vojska a jeho principy, jak píše historik Petr Čornej ve své knize věnované tomuto husitskému jevům. Patrně se tato píseň zpívala těsně před bitvou. Rozšířená verze obsahuje konkrétní pokyny, jak si mají počínat jednotliví bojovníci. Je vlastně souhrnem vojenského Žižkova řádu v písníové verzi.

Píseň „Kdož jste boží bojovníci“ v církevních zpěvnících

V Jistebnickém kancionálu jsou však bojové či válečné písně zastoupeny jen v menšině. V tomto jedinečném hudebním prameni husitské reformace se v mnohem větší míře jedná o písně náboženské a zpěvy liturgické, které se zpívaly při bohoslužbě v kostele. Ale i tato bojová či válečná píseň obsahuje zřetelné nábožensko-etické a biblické motivy. V textu se vyskytují slova a náboženská témata, jako je „Boží zákon“, modlitba, naděje v Bohu, Kristus v srdci, pravda, oběť pro druhé z lásky, věčný život. Je to píseň posilující odvahu a víru v konečné vítězství i proti mnohem silnějším a mocnějším nepřítelům (srov. Dt 20,1-4; 1 Mak 4,8).

Tuto píseň ve zkrácené textové verzi najdeme ve Zpěvníku dr. Karla Farského z roku 1922 i v našem současném husitském Zpěvníku (č. 123). Nalezneme ji zařazenou i v pravoslavném Gorazdově Lidovém sborníku modliteb a bohoslužebných zpěvů (vyd. 1950, s. 315). Vyskytuje se také v evangelických zpěvnících – luterském Tranovského kancionálu, vyd. v Liptovském Mikuláši v roce 1971 (č. 48), ve starších i v novém Evangelickém zpěvníku Českobratrské církve evangelické vydaném v Praze v roce 2021 (č. 737) a v Bratrském zpěvníku Jednoty bratrské vydaném v roce 1954 (č. 380).

Husitský chorál jako zdroj inspirace hudebních děl

Zřejmě tím, kdo první užil v české hudbě husitský chorál, byl Karel Šebor (1843-1903) v opeře Nevěsta husitská z roku 1868. Hudební skladatel Bedřich Smetana (1824-1884) nechal zaznít husitskému chorálu v závěru opery Libuše v roce 1872 a zejména se s instrumentální mohutností rozeznívá v jeho symfonické básni Tábor a Blaník z cyklu Má vlast, které vznikaly v letech 1878-1879. Antonín Dvořák (1841-1904) je autorem dramatické předehry Husitská z roku 1883, kdy je kombinován husitský chorál s hymnem „Svatý Václave“. Toto spojení mu bylo i vytýkáno, avšak neprávem, neboť husité také zpívali tuto starobylou svatováclavskou píseň, původně z 12. století, a v husitské době byly doplněny i některé její sloky.

Ve 20. století oslovil husitský chorál skladatele Josefa Suka (1874-1935), který jej užil v tvorbě symfonické básně Praga z roku 1904. I dílo Leoše Janáčka (1854-1928) je inspirováno tímto chorálem v opeře Výlety páně Broučkovy, jejíž poslední verze je z roku 1926 a která byla složena podle knihy Svatopluka Čecha. Husitský chorál zní ve skladbě Miloslava Kabeláče (1908-1979) s názvem Neustupujte! Skladba vznikala v roce 1938, ale mohla zaznít veřejně v premiéře až v roce 1945 u příležitosti znovuzvolení Dr. Edvarda Beneše prezidentem Československé republiky.

V roce 1968 americký skladatel českého původu Karel Husa (1921-2016) vytvořil orchestrální cyklus Hudba pro Prahu 1968. Autor studie o husitském chorálu v 19. a 20. století Jiří Bezdek upozorňuje, že je náhodné, avšak pozoruhodné, že mezi prvním užitím husitského chorálu v roce 1868 a posledním jeho závažným hudebním užitím v roce 1968 bylo právě sto let. Můžeme také připomenout, že v pohnutých srpnových dnech roku 1968 při okupaci naší vlasti vojsky Varšavské smlouvy byl jako znělka při vysílání Československého rozhlasu zvolen úryvek z husitského chorálu ze skladby Bedřicha Smetany. Tento chorál je spojen s husitskou dobou středověku, ale i s těžkými zkouškami našeho národa v novodobé historii v roce 1939 a 1968, kdy se stával zdrojem posily a naděje. Husitský chorál dnes slyšíme při vojenských akcích, při slavnostech a pietních shromážděních. Je spojen se zápasy našich předků v dějinách a vyjadřuje touhu a odhodlání stát za spravedlivou věcí a bránit hodnoty, které jsou důležité pro důstojný lidský život v každé době.

Tomáš Butta

J. F. Pícha - skladatel české hudební tvorby

Osobnost tohoto významného činitele skladatelské generace ČČSH je širší církevní veřejnosti známa ponejvíce jako autora hudebního doprovodu Liturgie ČČSH a kolekce duchovních zpěvů, tryzen a příležitostných skladeb, dnes již velmi zřídka provozovaných při příležitostech, ke kterým původně vznikly.

Je škoda, že se jeho dílo stává v průběhu času spíše jen historickou hudební tvorbou, jen dilem, o němž, kromě nemnoha specializovaných hudebních odborníků, není v širší veřejnosti mnoho známo. Zvláště proto, že celé Píchovo dílo zahrnuje široké spektrum hudebních útvarů, vycházejících ze staletých lidových a národních tradic české hudební tvorby.

J. F. Pícha pocházel z jihočeského Husince z početné rolnické rodiny a jeho předkové se hlásili ještě v 18. stol. k evangelickým písmákům. Své první hudební zkušenosti nabýval v místním chrámu; zároveň se učil od lidových hudebníků, často kolem chrámu soustředěných. Ti také organizovali lidové slavnosti a soutěže. Jejich sbory a kapely cestovaly i do přilehlých zemí, Rakouska a Bavorska. Pícha se s nimi mnohdy vydával na turné, a tak se seznámil a ovládl rozsáhlý vějíř nástrojů, používaný v jejich kapelách a orchestrech. Mezi jeho hudební lásky patřilo i dudáctví. Dudácká husinecká kapela, ve které Pícha hrál, se v r. 1912 přihlásila do soutěže lidového festivalu s mezinárodní účastí. A byla oceněna jako vítěz...

V husineckém chrámu se mu dostalo již v mladých letech postavení regenschoriho a varhaníka. Po odchodu na studium do Č. Budějovic Pícha na učitelském ústavu zároveň souběžně absolvoval matiční školu B. Jeremiáše, na které se věnoval hudební skladbě. Zároveň dokázal ještě i pů-

sobit ve volném čase ve funkci varhaníka ve více českobudějovických kostelích. Ve varhanním umění a hudební kompoziční tvorbě se posléze zdokonalil na pražské konzervatoři u J. B. Foerstra.

Po ukončení studia odchází z Českých Bu-

„Duchovní tvorba prof. Píchy vyjadřuje svým technicky brilantním a zároveň vřoucím, procitěným zpracováním celou hloubku zbožnosti českého člověka a stává se příkladem pro další generaci tvůrců duchovní hudby, jak vytvořit dílo hodnoty po desítky let přetrvávající svého tvůrce.“

J. B. Foerster

dějovic do Vodňan, kde nastupuje jako ředitel městské hudební školy a regenschori děkanského chámu. Tradičně vlastenecké prostředí města inspirovalo laické i duchovenské osobnosti soustředěné kolem chrámu nejen k uplatnění češtiny v písních a slavnostech při příležitostech výročí významných osobností, ale i k počestování římského liturgického rituálu. Na počátku r. 1920 dochází k osudovému rozhodnému setkání s Dr. K. Farským při příležitosti jeho přednášky o reformním hnutí v církvi. Od toho okamžiku se vytváří mezi oběma nerozlučné přátelství a významná spolupráce při vzniku české liturgie a zpěvníku, i při osvětových cestách po jižních Čechách o úkolu nové reformační církve.

Na konci r. 1926 byl Pícha povolán K. Farským do Prahy, aby nastoupil jako lektor sakrální hudby a liturgického zpěvu na tehdejší HČEFB, později jako mimořádný docent, kde přednášel tento obor. Když pak katedra z politických důvodů v r. 1950 dočasně zanikla, Pícha pokračoval ve výuce bohoslovců externě

mimo program fakulty. Zároveň působil jako vedoucí knihovnický dejvické bohoslovecké koleje a ředitel kůru dejvického sboru. Za často ztížených podmínek pokračoval ve smluvní pracovní činnosti, ale zároveň se věnoval vlastní tvorbě. Bibliografie jeho zachovaných děl uvádí 68 hudebních děl. Mezi jeho další aktivity rovněž náleží bohatá osvětová, konzultační, publikační a varhanní činnost, kterým se věnoval až do své tragické smrti v r. 1977.

Nejstarší z Píchových prací pocházejí již z r. 1903. Věnovaly se vokálním a instrumentálním úpravám národních písní. Jak se jeho zájmový okruh rozrůstal, mezi vzniklými útvary nacházíme rozličné zpěvy ke svátkům církevním i lidovým. V jeho díle nalezneme hudební doprovody biblických textů, zpěvy a instrumentální skladby věnované jihočeským komunitám, nepočítaje v to instrumentální a vokální úpravy skladeb, zjednodušené pro prezentace v chrámových sborech. Jeho opus představuje originální, mnohdy novátorské skladby litanií, chvalozpěvů, tryzen; suity, kantáty i komorní skladby k památným dnům církevním a národním.

Je třeba vyzdvihnout studie z posledních let od dvou odborníků z praxe, kteří se tématu Píchovy tvorby věnovali; a to dvě studie Jiřího Pospíšila z r. 1995 a 2005 (také v rámci širší monografie o duchovní hudbě v ČČSH). Zejména ale hluboce fundovanou a pečlivě hudebně zdokumentovanou monografii Zdeňka Kovalčíka: „Hudební odkaz J. F. Píchy“ z r. 2020 (které předcházely jeho dřívější studie o Píchově hudbě v širších monografických pracích z r. 2010 a 2012)...

Slavomír Pícha

Novinky v pozůstalosti Josefa F. Píchy

Asi netřeba čtenářům Českého zápasu připomínat osobnost skladatele Josefa Františka Píchy, vždyť jeho zhudebnění Farského liturgie zaznívá co neděli a svátek po všech sborech husitské církve už více než století. Také skutečnost, že většinu jeho písemné pozůstalosti uchovává Ústřední archiv a muzeum ČČSH v Praze, byla již vícekrát zveřejněna. Osobní fondy a pozůstalosti nebývají ovšem v archivech z různých důvodů ucelené a čas od času bývají doplněny novým objevem.

Tak se stalo i s písemnostmi Josefa F. Píchy, jejichž dosud neznámou část koupil nedávno soukromý badatel v jednom antikvariátu a nabídl nám ji k prodeji. Nešlo o pár jednotlivostí, neboť vedle

několika knih a útržků korespondence obsahoval nález také více než 80 položek notovin. Často se jedná o vokální díla různých autorů, Píchou upravená, harmonizovaná či přeložená do češtiny za účelem praktického využití (početný je soubor pohřebních písní, zejména mužských a smíšených sborů), ale je zde též řada Píchových původních rukopisů, z nichž nejvíce cenné jsou ty, jež se týkají původní verze nové liturgie ČČS, tzv. Československé mše svaté, komponované na text Aloise Tuháčka v roce 1921. Cenný písemný fond Josefa F. Píchy, který svého času uspořádali archivář Vladimír Červený a hudební skladatel Jiří (Juraj) Pospíšil, tyto nově získané materiály významně obohatily.

My na jejich badatelské využití nejen v letošním Roce české hudby rádi upozorňujeme.

Marcel Sladkowski

Pro varhaníky a zájemce o varhany

V nedávné době se objevilo několik zajímavých publikací a pořadů pro varhaníky, na které bych tímto ráda upozornila.

Kniha Nejvýznamnější varhany České republiky

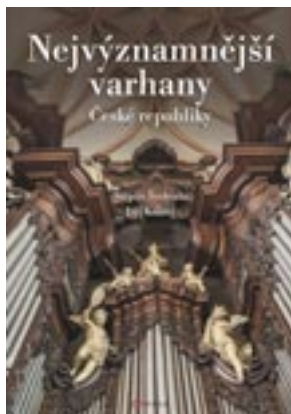
Autoři Štěpán Svoboda a Jiří Krátký mapují varhany v České republice, které jsou nějakým způsobem zajímavé nebo významné. U každého nástroje najdeme

krátký popis, kde se nachází, jeho historii a dispozice, tj. počet manuálů, typ stroje, počet a názvy rejstříků, a význam. Nejkrásnější na celé publikaci jsou kvalitní fotografie nástrojů, vcelku i v detailech. Najdeme zde varhany nejstarší (Smečno), největší (Olomouc), zcela nové (Jezuitský kostel

v Brně) i ty, na které hrál Jakub Jan Ryba v Rožmitále pod Třemšínem. Kuriozitou jsou například varhany v karlovarském Grandhotelu Pupp – kdo z nás věděl, že se tam nachází velké třimanuálové koncertní varhany z r. 1925, dodnes plně funkční?

Jak se dá očekávat, převážná většina nástrojů se nachází v katolických kostelích. Je škoda, že naše církev nemá zajímavé varhany v dobrém stavu, které by si zasloužily uvedení v takto výpravné knize. Š. Svoboda je organologem Pražské diecéze Římskokatolické církve, J. Krátký zastává tuto funkci v diecézi Ostravsko-opavské. Účastníci našeho varhanického kurzu si ho mohou pamatovat z Ostravy,

kde nás laskavě provedl po místních nástrojích a poutavě nám o nich vyprávěl. Opravdu krásná kniha na kvalitním křídovém papíře stojí 1065 Kč. Vyšla již v r. 2019 (v nakladatelství CPress z nakladatelského domu Albatros Media), ale je stále dostupná. Rozhodně doporučuji ke koupi, udělá radost každému milovníkovi varhan!

Česká televize - Varhanní nej

Šestidílný cyklus půlhodinových pořadů o zajímavých varhanách v Čechách a na Moravě natočila ČT a je dostupný i v iVysílání na internetu. V jednotlivých dílech se můžeme seznámit s nejstaršími, nejslavnějšími, nejohroženějšími, největšími, nejnovějšími a nejtypičtějším nástroji. Výběr musí být samozřejmě částečně subjektivní dle tvůrců pořadu, ale všechny představené nástroje jsou opravdu něčím výjimečné.

Pořadem provází herec Josef Polášek a jeho žena, varhanice Michaela Polášková. V každém díle se setkáme i s varhaníky, kteří na daný nástroj pravidelně hrají, někteří již desítky let, a v některých dílech se objeví i Štěpán Svoboda, organolog Pražské diecéze Římskokatolické církve a autor výše zmíněné knihy. Krom krásy varhan a jejich zvuku mě zaujala i pokora, se kterou místní varhaníci ke svému nástroji přistupují, protože jsou si vědomi jeho nedocenitelné hodnoty, a jejich láska k hudbě.

Český rozhlas Vltava - Dřevo a cín

V minulém roce 2023 jsme oslavovali 300. výročí úmrtí geniálního architekta

Jana Blažeje Santiniho Aichla. K tomuto výročí ČRo přispěl cyklem šesti krátkých zastavení u varhan v Santiniho chrámech – v Želivi, Obyčtově, Horní Bobrově, Humpolci a Žďáru nad Sázavou. Moderátorka A. Mršíková Michálková si povídá s varhaníkem Pavlem Černým, který na všechny nástroje improvizuje. Velmi zajímavě koncipovaný pořad má však varhanní zvukovou stopu poměrně slabou, takže je lépe neposluchat přes mobilní telefon, ale přes počítač. Možná by krom improvizací bývalo bylo zajímavé zahrát i nějaké varhanní skladby z doby vzniku toho kterého nástroje... Všechny díly jsou dostupné na webu Českého rozhlasu.

Časopis Varhaník

Málokdo ví, že varhaníci mají své vlastní periodikum. Vydává ho několik nadšenců pod vedením varhaníka a hráče na zvonohru Radka Rejška, kterého jsme též měli potěšení osobně poznat na našem varhanickém kurzu v Broumově, kde nám neobyčejně poutavě přednášel o zvonohrách. Časopis vychází v papírové formě 4x ročně, je formátu A5 a vždycky jsou v něm vloženy i nějaké noty. V posledním čísle to byl katolický Otčenáš ve třech tóninách, což se může hodit těm, kdo občas vypomáhají u katolíků. Jedno číslo stojí včetně poštovného 75 Kč, obsah si můžete prohlédnout na casopisvarhanik.cz. Já jsem si časopis okamžitě předplatila, protože se nejen občas dozvím něco zajímavého o varhanách, ale hlavně tím podpořím naprosto nevýdělečnou bohuželbohu činnost lidí, kteří jsou podobně jako já požeňnání láskou k varhanám na celý život.

Kateřina Buršíková
varhanice@seznam.cz

Hudební motivy ve výzdobě kostela sv. Václava na Zderaze

Výstava k Roku české hudby bude ke zhlédnutí v kostele sv. Václava na Zderaze. Barevnými fotografiemi přiblíží malby na jižní části kazetového stropu pod kůrem, které jsou věnovány hudbě a její roli v Písmu sv. Autory maleb jsou augustiniáni mniši v době, kdy byl kostel součástí augustiniánského kláštera. Biblické scény na malbách vyfotografoval a výstavu připravuje fotograf Ladislav Hovorka. Předpokládána vernisáž výstavy bude v neděli 3. března v 17.30 h. Kostel je pro běžné návštěvníky otevřen každé úterý a čtvrtek od 13 do 17 h. Výstavu lze samozřejmě také zhlédnout před bohoslužbou či po bohoslužbě nebo po domluvě.

Tomáš Novák

Koncert Jardy Svobody v Husově sboru v České Třebové

V neděli 10. března v 18 hodin se bude konat v Husově sboru v České Třebové v Mlýnské ulici koncert zpěváka, muzikanta, skladatele, výtvarníka a textaře Jardy Svobody. Nejspíš ho budete znát jako frontmana kapel Otcovy děti a Traband. K zájmu o křesťanství a židovství se dostal přes jiného výrazného písničkáře - evangelického duchovního Svátu Karáska. V roce 2016 vydal Jarda Svoboda sólovou desku „Solo“. Nyní vystupuje sám nebo s kapelou Holy Fanda and The Reverends. Na koncertě v České Třebové vystoupí sólově s kytarou a harmoniem. Vstupné na koncert je dobrovolné. Za NO CČSH v České Třebové zve Štěpán Klásek a Tomáš Starý

Propagátor odkazu Bedřicha Smetany Jaromír Metyš

V letošním Roce české hudby je třeba připomenout odkaz výjimečného člověka, faráře, knihovníka, kronikáře, organizátora kulturního života, skvělého hudebníka Jaromíra Metyše (1896 – 1975), který zanechal trvalou stopu v rodné Litomyšli, na sklonku života pak v Moravské Třebové. A to v souvislosti s 200. výročí narození zakladatele české národní hudby Bedřicha Smetany.

Byl to právě Jaromír Metyš, který měl zásadní podíl na založení hudebního festivalu Smetanova Litomyšl, který se nepřetržitě koná od r. 1949. V rodné Litomyšli získal v r. 1921 místo knihovníka. O rok později byl biskupem Gorazdem vysvěcen na kněze a sloužil v Litomyšli první československé bohoslužby. Neúnavně se podílel na hudebním životě města. Byl vynikajícím klavíristou, vyhledávaným doprovázečem významných pěvců, hrál výborně na housle a violu, byl dirigentem Filharmonie litomyšlské, se kterou pořídil i několik rozhlasových nahrávek, sbormistrem pěveckého sboru Vlastimil, pořadatelem hudebních večerů, cestoval na různá místa s přednáškami o Smetanovi i s hudebními smetanovskými pořady. Byl v r. 1924 v Litomyšli organizátorem oslav 100. výročí narození Bedřicha Smetany, které vyvolaly velký ohlas. Od r. 1930 nastudoval s místními hudebníky několik oper – např. Škroupova Dráteníka, Blodkovu operu V studni a také Smetanovy opery Prodanou nevěstu, Hubičku, Dvě vdovy, v letech okupace dokonce i Dalibora. Ke spolupráci zval i vynikající profesionální zpěváky – např. Marii Podvalovou a další. Po 2. světové válce spoluorganizoval smetanovské hudební slavnosti. V r. 1947 navštívil představení opery Dvě vdovy v Jabkonicích. S tímto zážitkem přišel nápad uspořádat v r. 1949 v Litomyšli k 125. výročí narození B. Smetany kulturní akce prezentující dílo slavného litomyšlského rodáka. Získal podporu rovněž rodáka z Litomyše, prof. Zdeňka Nejedlého, který svým politickým vlivem pomohl realizovat Metyšovu myšlenku.

Jaromír Metyš spolu s manželkou Marií vychovali tři děti: Jaroslava (1930-2013), Karla (1932-2018), Boženu (1934-2001), duchovní naší církve (působila v náboženských obcích ostravského okrsku), která je autorkou duchovní poezie. Jaroslav i Karel dostali do vínku také dar hudby. Jaroslav později jako dlouholetý varhaník litomyšlského sboru, Karel jako skvělý kytarista. Oba bratři byli v r. 1950 spolu s dalšími studenty členy skautu. 17 z nich bylo souzeno ve veřejném vykonstruovaném procesu Stříteský a spol. za údajnou

nepřátelskou činnost, když šířili letáky, také nezveřejněný projev Edvarda Beneše. Do čela procesu byl postaven poslední rektor piaristické koleje P. František Ambrož Stříteský (1912-1989), lidovecký politik, profesor gymnázia, který byl duchovním rádcem skautů. Byl velmi oblíbený. Často na něho vzpomínal náš br. emeritní patriarcha Josef Špak, neboť to byl právě Stříteský, který ho motivoval k duchovenskému povolu-

Nekamenujte proroky

Nekamenujte proroky!
Neb pěvci jsou jak ptáci:
kdo hodil po něm kamenem,
k těm víc se nenavrací.

Soud boží na se národ zve,
jenž pěvce své ctít neví,
a nejstrašnější kletbou jest,
když Bůh odejmul zpěvy.

Jeť srdce pěvců nejčistší
a všeho hněvu prosté,
a co vám zpíval od srdce,
to ve svém srdci noste!

Vítězslav Hálek

lání. Jako „agentu Vatikánu“ mu byl vyměřen trest ve výši 25 let v žaláři, byl propuštěn na amnestii v r. 1960. Studenti byli vyloučeni ze škol a odsouzeni k několikaletým trestům. Jaromír Metyš se pokusil o záchranu odsouzených. Spolu s rodiči studentů jel za Zdeňkem Nejedlým, aby se za mladé přimluvil. Přestože ministr Nejedlý Metyše znal, byl hrubě odmítnut...

V r. 1958 po odchodu do starobního důchodu Jaromír Metyš nemohl v Litomyšli najít bydlení, a tak se odstěhoval do Moravské Třebové. Pracoval v náboženské obci jako předseda rady starších, varhaník, vy-

pomáhal v duchovní správě a na počátku 70. let tam sloužil dva roky jako farář. Nadále však organizoval hudební život, byl sbormistrem pěveckého sboru Smetana, dirigoval koncerty, na nichž nejčastěji uváděl díla Smetany a Dvořáka, zval k spoluúčinkování významné sólisty pražského Národního divadla, často Eduarda Hakena. Rád se však vracel do milované Litomyše, aby se setkával s přáteli a také se účastnil významných koncertů, zejména festivalových. Tři dny před svým skolem dirigoval v Moravské Třebové svůj poslední koncert, na kterém se hodlal rozloučit s veřejností.

O osobnosti Jaromíra Metyše mají vypovídací hodnotu slova ze vzpomínek hudebního skladatele Jaroslava Křičky, který v jednom z válečných let navštívil Litomyšl, aby v provedení orchestru a sboru za Metyšova řízení vyslechl o Vánocích tehdy v mrazivém piaristickém kostele Nalezení sv. Kříže svou Válašskou jitřní mši. S interpretací svého díla byl velmi spokojen, o čemž svědčí jeho slova uznání: „Přeji naší vlasti více takových Metyšů.“

Věřím, že i letošní festival Smetanova Litomyšl, který bude již 75. ročníkem, připomene i osobnost zakladatele festivalu Jaromíra Metyše. Jeho odkaz v každém čase připomíná návštěvníkům i jedna z ulic Litomyše pojmenovaná po Jaromíru Metyšovi a také pamětní deska na budově Husova sboru na Touloucově náměstí, která byla odhalena br. patriarchou Josefem Špakem v r. 2008.

Zdeněk Kovalčík

Jak to bylo s Mozartovým posledním opusem 626 „Requiem“

Bezesporu se jedná o dílo hlubokého duševního rozsahu a obsahu, které vzniklo za mimořádných okolností Mozartova života. Spíše tyto okolnosti mnohé dovedly na scestí jejich výkladů konce skladatelova života.

Vše kolem Requiem je zastřeno pověstmi, bájemi, lidskou fantazií ať tvůrčí či účelovou. Amadeus Mozart vytvořil rozsáhlé dílo čítající kolem osmi set kompozic, z toho je například čtyřicet symfonií nebo patnáct mší, a přitom právě jeho zádušní mše je přikládán až klíčový význam.

K různým interpretacím slouží skutečný Mozartův životní příběh, který stojí za vznikem světoznámého díla, má podobu skutečného dramatického románu. Mladý pětatřicetiletý skladatel umírá na revmatickou zánětlivou horečku 5. prosince 1791 v 00.55 ve svém bytě na Rauhensteingasse ve Vídni při psaní zádušní mše d moll. Na napsání opusu má podíl tajemný posel, který se dostavil do skladatelova bytu koncem listopadu, kdy podle choti Mozarta „smrtelná nemoc jej upoutala na lůžko, trvala 15 dní. Začala otoky na rukou a nohou a téměř úplnou nepohyblivostí.“ Proto Mozartovi s psaním Requiem pomáhali jeho žáci. Jeden z nich, Süßmayr, sám vypověděl, že dostali pro další práci přesné pokyny. V osmém taktu Lacrimosa při slovech Homo reus vypadlo Mozartovi pero z ruky. Údajně ještě poslední den skladatelova života se u jeho postele konala zkouška Requiem. V předvečer své smrti si nechal přinést partituru Requiem a s dalšími zpíval altový

hlas. Ostatní tři pěvci zpívali soprán, tenor a bas. „U prvních taktů Lacrimosy začal Mozart usedavě plakat, odložil partituru stranou. O jedenáct hodin později v noci skončil...“ píše v knize o Mozartovi německý muzikolog a znalec Mozartova díla Volkmar von Braunbehrens.

Máme-li na pravou míru uvést „pověsti“, jednou z nich je tajemný posel. Podle rakouských zdrojů se jednalo o nabídku od hraběte Franze Walsegga, který prý poslal vzkaz Mozartovi u příležitosti smrti jeho manželky. Je možné, že Mozartův přítel Michael Puchberg, který byl v kontaktu s hrabětem a Mozartovi i finančně pomáhal, navrhl Mozarta jako skladatele, aby svému dlužníkovi umožnil opět získat nějaký příjem. Rovněž je některými zpochybňováno vyprávění Mozartovy manželky Konstance, že Mozart jí měl v slzách říci, že je přesvědčen, že „zádušní mše píše pro sebe – jaká to tísnivá předtucha!“

Třetí „pověst“ je chudinský pohřeb. Byl takový, jak odpovídal té době a Mozartovým poměrům. Náhrobek byl dílem hřbitovního hlídače Alexandra Kuglera, který jej vytvořil koncem 19. století z vlastního popudu ze hřbitovních zbytků.

Za pověstmi stojí zmíněný hrabě Franz Walsegg, který byl amatérským hudebníkem. Měl zálibu v objednávání děl tehdejších skladatelů a poté je vydával za svá vlastní. Manželka Mozarta nechala od Süßmayra a dalších Requiem dokončit, aby od Walsegga získala slibovanou zbývající částku peněz. **Mirko Raduševič**

Vilém Blažek

Zpěvník naší církve obsahuje písně různých stylových období, od středověku až po 20. století včetně autorů českých i celé řady zahraničních. V tomto bohatství najdeme také jednu duchovní píseň, jejímž autorem je brněnský rodák Vilém Blažek (1900–1974).

Byl nejen skladatelem, ale působil i jako sbormistr, varhaník, klavírista a pedagog. Pocházel z hudebnického a učitelského rodu. Po absolvování kroměřížské reálky studoval hru na varhany u E. Treglera na konzervatoři v Brně a na Mistrovské škole v Praze skladbu u J. Suka. Poté vyučoval na hudební škole Besedy brněnské, na brněnské konzervatoři, byl ředitelem Městské hudební školy v Brně, učil na Janáčkově hudební škole v Břeclavi... Účastnil se hudebního dění v Brně, byl aktivním varhaníkem a klavírním doprovadcem. V Brně také Vilém Blažek roku 1974 zemřel.

Kompozičně se Blažek vyvíjel pod vlivem Suka a postupně si vypracoval osobitý hudební výraz. Z jeho díla vyniká např. Misa solemnis op. 5, Žalm op. 8 a kantáta Země mluví op. 10 na slova Viktora Dyky (1941), kterou reagoval na politickou situaci v období druhé sv. války. Pro ČČSH má význam kantáta Vyznání víry op. 4 na text olomouckého biskupa ČČSH J. R. Stejskala (1894–1946) pro sopránové a tenorové sóla, smíšený sbor, varhany a orchestr, která získala r. 1950 čestný dar Ústřední rady ČČSH. Téhož roku byla provedena na závěrečném koncertu ve Smetanově síni Obecního domu v Praze v rámci celocírkvních oslav ke 30. výročí založení ČČSH. Píseň, kterou přispěl V. Blažek do zpěvníku ČČSH, se nazývá Služebníci, chvalte Boha přesvatého (č. 120). Text napsal farář a básník Jaroslav Vyskočil, který působil v letech 1952–1959 v Brně. Byl členem komise pro přípravu nového zpěvníku ČČSH a patrně na jeho podnět píseň vznikla. **Z. Kovalčík**

HUSITI OPEN

setkání DUCHOVNÍCH ČČSH

V tomto prostoru se setkávají sestry a bratři Církve československé husitské, aby sdíleli své pocity, postřehy, názory k současnému dění v církvi i ve světě. Jste tu, abychom spolu mluvili a také dělali to, co přiládne nás - navzájem si naslouchali a uměli být spolu.

9.30-11.30 HODIN

PO PŘIHLÁŠENÍ PŘES QR KÓD NEBO PŘES ODKAZ NA WEBU KJÍ DIECÉZE VÁM V PŘEDVEČER KONFERENCE ZAŠLEME ODKAZ PRO PŘIPOJENÍ K VIDEOKONFERENCE. PODMÍNKOU JE VLASTNIT GMAIL.

28. ÚNORA 2024

- Co dnes tvoří identitu duchovního ČČSH?
- Jak vnímáte svou službu s ohledem na specifika pastýřské služby: ženy-duchovní, muži-duchovní?
- Jakou roli ve vaší pastýřské službě hraje vlastní rodina?
- S jakými problémy či naopak radostmi se setkáváte ve vaší náboženské obci, v místech, kde sloužíte?
- Jak by měl vypadat duchovní 21. století? Do jaké míry by měl pracovat na dalším sebevzdělávání?
- Jak pracujete s konkrétními cílovými skupinami mimo NO – lidé bez domova, chudí, uživatelé drog, pedagogická činnost apod.

Můžete se také připojit do facebookové skupiny HUSITI OPEN.

Technické poradenství: ODDĚLENÍ PRO KONTAKT S CÍKVI ČESKOSLOVENSKÉ HUSITSKÉ

www.ccksh.cz

si Vás dovolují pozvat k setkání při příležitosti letošního 174. výročí narození

Tomáše Garrigua Masaryka,

které se koná pod záštitou 1. místopředsedkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky Věry Kovářové v rámci projektu „Naše a evropská společnost“ v budově Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v Praze 1, ve Sněmovní 4, v sále Státních aktů

4. 3. 2024
od 16 hodin

V programu

Úvodní pozdravy a projevy

Ing. Věra Kovářová, 1. místopředsedkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR

ThDr. Tomáš Butta, Th.D., patriarcha ČČSH

Doc. ThDr. David Tonzar, Th.D., dr.h.c., pražský biskup ČČSH

Přednášky

prof. PhDr. Jaroslav Pánek, DrSc., dr.h.c., historik, pracovník Historického ústavu AV ČR, v. v. i.

„T. G. Masaryk a národní obrození v českých dějinách“

doc. PhDr. ThLic. Marek Šmíd, Ph.D. et Ph.D., vedoucí katedry církevních dějin a literární historie Katolické teologické fakulty UK

„T. G. Masaryk a katolická moderna“

Hudební vystoupení - Vocalissimo, pěvecký soubor Gymnázia Jana Keplera v Praze pod vedením sbormistra Romana Michálka

Potvrďte, prosíme, svoji účast do 29. února 2024 na adresu: Kulturní rada ČČSH, Mgr. Oldřich Nováček, Wucherlova 5, 160 00 Praha 6 nebo na elektronickou adresu: prihlasky@ccsh.cz kontaktní telefon: 737 279 993

Projekt je uskutečněn za laskavé podpory Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a Ministerstva kultury České republiky.